

## Täysistunto

Tiistai 4.10.2022 klo 13.59—21.17

### 4. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 191/2022 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Lindén, olkaa hyvä.

#### *Keskustelu*

**15.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro):** Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi vammaispalvelulaki. Se sisältäisi säännökset vammaisille henkilöille järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista. Laki täydentäisi yleislakina sovellettavaa sosiaalihuoltolakia. Hyvinvointialueen olisi järjestettävä laissa tarkoitettuja erityispalveluita, jos vammaisen henkilö ei saisi yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia, tavanomaisessa elämässä tarvitsemiaan palveluita muun lain, esimerkiksi sosiaalihuoltolain tai perusopetuslain, perusteella.

Vammaisella henkilöllä olisi oikeus vammaispalveluihin silloin, kun hänellä on vamma tai sairauden aiheuttamasta pitkäaikaisesta tai pysyvästä toimintarajoitteesta johtuva avun tai tuen tarve. Sen sijaan diagnoosi ei määrittäisi oikeutta saada palveluja — eikä mikään invalidiprosentti tai haittaluokka, mistä aikanaan keskusteltiin. Palvelun saamiseen vaikuttaisivat aina myös vammaisen henkilön elämäntilanne ja toimintaympäristö.

Kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta, perusoikeuksien rajoittamisesta ja tahdosta riippumattomasta erityishuollosta säädettäisiin kehitysvammalaissa. Kaikki kehitysvammaisten henkilöiden palvelut järjestettäisiin kuitenkin uuden vammaispalvelulain perusteella.

Lain tarkoituksena olisi toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä estää ja poistaa niiden toteutumisen esteitä, tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. Lain tarkoitus ohjaa lain soveltamista. Siihen on kiteytetty tärkeimmät Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten, kuten YK:n vammaissopimuksen ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen, sekä perustuslakimme keskeiset tavoitteet.

Lakia sovellettaisiin yhdenvertaisesti eri tavoin vammaisiin henkilöihin. Toimintarajoite voisi olla fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä, kunhan

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

se olisi pitkäaikainen tai pysyvä. Toimintarajoitetta arvioitaisiin aina suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan.

On tärkeää huomata, että lain soveltamisessa ei olisi ikärajaa, mutta avun, tuen tai huolenpidon tarpeen tulee johtua muusta kuin iäkkäänä alkaneesta ja tyypillisesti iäkkäillä henkilöillä esiintyvistä sairauksista tai yleisestä vanhuudesta johtuvasta rappeutumisesta taikka heikkoudesta.

Lakia sovellettaisiin aikuisiin ja myös lapsiin ja nuoriin. Lapsia ja nuoria koskevat erityiset tarpeet on otettu huomioon useissa säännöksissä. Palvelut olisi toteutettava siten, että ne turvaavat lapsen ja nuoren hyvinvointia ja kehitystä sekä mahdollisuutta toimia yhdenvertaisesti muiden lasten ja nuorten kanssa.

Lisäksi lain soveltamisen edellytyksenä olisi, että vammaisen henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää välttämättä tämän lain mukaista palvelua.

Arvoisa puhemies! Onnistuneen asiakasprosessin edellytyksenä on vammaisen henkilön osallisuus asiakasprosessin kaikissa vaiheissa palvelutarpeen arvioinnista palveluiden toteuttamiseen ja seurantaan. Aito osallisuus voi toteutua vain, jos vammaisen henkilö saa riittävästi tietoa ymmärrettävässä muodossa, saa käyttää hallitsemaansa kieltä tai kommunikointikeinoa, tarvittaessa tulkkauspalvelua, tai saa tukea oman näkemyksensä muodostamiseen ja ilmaisemiseen ikänsä ja kehitysvaiheensa edellyttämällä tavalla. Tätä kaikkea vammaispalvelulakia koskeva esitys sisältää.

Arvoisa puhemies! Vammaisen henkilön osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja huolenpitoa turvaavat palvelut säilyisivät vahvoina, subjektiivisina oikeuksina. Näitä olisivat asumisen tukemiseen liittyvät palvelut, henkilökohtainen apu, liikkumisen tuki ja päivätoiminta. Subjektiivisia oikeuksia olisivat myös valmennus ja lyhytaikainen huolenpito, joita saisi jatkossa useampi eri tavoin vammaisen henkilö. Uusia palveluja olisivat erityinen osallisuuden tuki, joka olisi tarkoitettu erityisesti niille vammaisille henkilöille, jotka eivät voisi saada henkilökohtaista apua, sekä tuettu päätöksenteko.

Esityksen mukaiset erityispalvelut säilyisivät pääosin maksuttomina.

Esitys liittyy kiinteästi sote-uudistukseen, jossa erityishuoltopiirit purkautuvat. Siksi se olisi tärkeää saada voimaan 1.1.2023. — Kiitoksia.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

**15.09 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! On arvokasta, että tämä kauan odotettu laki on nyt käsittelyssämme, ja tämä vaatii myös huolellista valiokuntakäsittelyä, ja mahdollisesti korjauksiakin vielä tarvitaan, jotta lainsäädäntömme todella täyttäisi YK:n vammaisyleissopimuksen Suomelle asettamat velvoitteet. Päätöksenteon lähtökohtana on oltava vammaisten ihmisten ihmisarvon ja ihmisoikeuksien tunnustaminen. Tällä hetkellä vammaisten henkilöiden ja vammaisten lasten perheiden suuri ongelma on se, että meillä on monimutkainen ja byrokraattinen lainsäädäntö. Vaatii paljon vaivaa ja aikaa selvittää ja hakea erilaisia etuuksia ja palveluja.

Ennen lain hyväksymistä on tarkasteltava ja selkeytettävä tätä lainsäädäntöä, jotta yhdenkään vammaisen henkilön oikeusturva ei vaarantuisi tulkinnanvaraisen lain vuoksi, ja tästä ovat muutamit lausunnonantajat esittäneet huolia. Näissä lausunnoissa on tuotu esille se, että lain siirtymäsäännös ja valituslupamenettely heikentävät vammaisten henkilöi-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

den oikeusturvaa. Jotta vammaisten henkilöiden oikeudet toteutuisivat aidosti eri puolilla Suomea ja jokainen saisi tarvitsemansa palvelut, tarvitaan myös riittävästi resursseja ja selkeä lainsäädäntö.

Palvelutarpeen arvioinnilla ja asiakassuunnitelmalla on erityisen tärkeä merkitys vammaisten ihmisten usein elämänmittaisten, perusoikeuksia turvaavien erityispalveluiden toteuttamisessa. On tärkeää varmistaa hoidon katkeamaton jatkuvuus, pysyvät hoitosuhteet, jotka ovat erityisesti kehitysvammaisille tärkeitä. Perusteettomia ja asiakkaan hyvinvoinnille haitallisia siirtymiä palveluiden välillä tulisi välttää. Riittävillä, yksilöllisillä, tarpeisiin vastaavilla palveluilla vältetään väliinputoamisia ja samalla turvataan eri tavoin vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien toteutuminen.

Tärkeimmät korjaustarpeet tässä nähdäkseni liittyvät asiakasmaksurasituksen kasvuun, työ- ja päivätoiminnan sekä työhönvalmennuksen järjestämiseen ja yhdenvertaiseen vapaa-ajan apuun. Perheiden maksurasituksen kasvua on hillittävä, ja vammaisjärjestöissä ollaan huolestuneita asiakasmaksujen noususta, kun moniin eri palveluihin on nyt tulossa uusia tai korkeampia asiakasmaksuja. Myös työosuusraha poistunee, kun kehitysvammlain työtoimintaa koskevat säädökset kumotaan, mikä vaikeuttaa pienituloisten kehitysvammaisten toimeentuloa.

On huomattava, että lakiin olisi nyt jäämässä henkilökohtaisen avun voimavararajaus, ja siten henkilökohtaisen avun ulkopuolelle jäisivät ne henkilöt, joiden osallisuuden toteutuminen vaatii kaikkein eniten apua ja tukea ja jotka ovat kaikkein suurimmassa vaarassa syrjäytyä.

Lisäksi tässä esityksessä työ- ja päivätoiminnan palvelut itse asiassa heikkenisivät. Päivätoiminnan palvelut tulee säätää myönnettäviksi yksilöllisen tarpeen perusteella ilman kategorisia rajoituksia, ja työhönvalmennusta tulee saada myös ihan subjektiivisena oikeutena. Muuten palvelun järjestäminen on edelleen harkinnanvaraista ja todennäköisenä uhkana on palvelun saamisen heikentyminen.

Esitykseen sisältyvä ikääntymisrajaus, jota ministerikin puheessaan käsitteli, on ongelmallinen. Sitä on syytä huolellisesti arvioida. Henkilöt, joiden toimintakyvyn heikentyminen liittyy ikääntymiseen, rajataan tässä vammaispalvelulain ulkopuolelle, ja kyllä lääketieteellisesti voi olla aika vaikea todeta, milloin toimintakyvyn heikentyminen johtuu ikääntymisestä ja milloin ei. Ikääntymisrajoituksen myötä voi syntyä tilanteita, joissa esimerkiksi sairauden etenemisestä tai perussairauden myötä kehittyvistä lisäsairauksista johtuva toimintakyvyn heikkeneminen ja avuntarve voidaan määritellä johtuvaksi korkeasta iästä ja näin jättää henkilö lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Tätä esitystä on perusteltu käytettävissä olevalla rajallisella määrärahalla, minkä vuoksi jatkossa ikääntyvät henkilöt siis saisivat palvelunsa lähinnä sosiaalihuoltolain perusteella, ja tätä muutosta on perusteltu sillä, että vanhuspalvelulaki turvaa sitten taas ikääntyneiden oikeudet palveluihin. Mutta kuitenkin vanhuspalvelulaki ei sinällään turvaa esimerkiksi riittäviä resursseja vanhuspalveluihin, miten arvioitaisiin ikääntyvien vammaisten henkilöiden tai ikääntyneenä vammautuneiden henkilöiden palvelutarve ja heihin sovellettava lainsäädäntö.

Pääsääntöisesti ihmisten siirtäminen vammaispalveluista sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin heikentää heidän tilannettaan. Asumispalveluista, asunnon muutostöistä ja liikkumisen tuesta voidaan sosiaalihuoltolain nojalla periä suurempia asiakasmaksuja, ja myös henkilökohtainen apu on monelle ikääntyneelle tarpeellinen palvelu kotihoidon palvelujen puutteellisuuden vuoksi, ja sen käyttäjämäärä on nopeasti kasvanut yli 65-vuotiaail-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

la. Onkin oltava huolellinen, että ikääntymisrajaus ei aiheuttaisi väliinputoamisia, jos henkilö ei ole oikeutettu vammaispalveluihin ja saa sosiaalihuoltolain tai vanhuspalvelulain nojalla palveluja tarpeeseen nähden liian vähän.

Arvoisa puhemies! Lopuksi korostan sitä, että vammaispalvelut on tarjottava lähipalveluina myös tämän sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen, eli vammaispalvelut ovat niitä tarvitseville vammaisille henkilöille välttämättömiä perusoikeuksien toteutumiseksi ja arjessa pärjäämiseksi. Kristillisdemokraatit ovat johdonmukaisesti painottaneet sitä, että vammaisilla ihmisillä tulee olla omien mahdollisuuksiensa mukaan oikeus vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin, ja tämän mukaisesti vammaisjärjestötkin ovat yhteisessä kannanotossaan lausuneet, että henkilökohtaisessa avussa on säilytettävä [Puhemies koputtaa] nykyinen palvelun saannin edellytys. [Puhemies: Kiitoksia!] Eli vammaisilla itsellään tulee olla mahdollisuus tähän vaikuttaa.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

**15.17 Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä edellä itse asiassa edustaja Räsänen jo nosti aika paljon asioita, joista olin itsekkin ajatellut puhua. Mutta lähdän ensin liikkeelle siitä, että tätä lakia on odotettu varsin kauan, ja varmasti tässä on erinomaisen hyviäkin uudistuksia, mutta sitten on pakko ihan alkuun lähteä siitä filosofiasta, joka tämän lain esityksen sivuilla tulee esiin. Täällä tulee monessa kohtaa tällainen normaaliusperiaate ja yhdenvertaisuus, jolla ajatellaan, että kun tasapäistetään kaikki tänne saman lain sisään, niin sillä saataisiin ikään kuin yhdenvertaisuutta aikaiseksi. Tätä kohtaa haluan hivenen kritisoida, sillä joskus aikanaan, kun kehitysvammalaki on säädetty, se on säädetty nimenomaan sitä varten, että se turvaisi kehitysvammaisten ihmisten palvelut. Nyt kun meiltä se perälauta tässä laissa poistetaan, niin kyllä tietysti murhe on erityisesti niiden kehitysvammaisten osalta, jotka ovat monivammaisia ja tarvitsevat paljon palveluita, ja mielestäni tätä olisi kyllä syytä vielä ehkä tässä talossa pohtia, sillä yhdenvertaisuutta ei saada sillä, että kirjoitetaan lain sivuille, että ollaan kovasti yhdenvertaisia ja pyritään mahdollisimman suureen normaaliuteen, koska sitä se ei kuitenkaan näiden ihmisten arjessa ja elämässä ole.

Tästä oikeastaan muutamana esimerkkinä nostan muun muassa kuntoutuksen päivähoiton, joka on aiemmin ollut kehitysvammalain mukaan maksutonta, kun se luodaan sinne henkilön erityishuolto-ohjelmaan. Nyt siitä tulee maksullista, koska täällä perustellaan, että on tavattoman tärkeää, että vammaisen lapsi on ikään kuin normaali ja perhe saa ne varhaiskasvatusmaksut. En tiedä, päästäänkö tällä sitten siihen yhdenvertaisuuteen.

Tämä on yksi hyvä esimerkki tästä. Toinen on aamu- ja iltapäivätoiminta, joka ei ole täällä vammaispalveluna, vaan se on jatkossa perusopetuslain alaista, ja silloin se on jälleen näille vammaisille, vammaisperheille, heidän lapsillensa, maksullista. Nyt jos ajatellaan vammaista lasta, niin hyvin usein perheille muutenkin tulee maksurasitetta: siellä voi olla lääkityksiä, siellä on terapiareissuja, siellä on paljon kontakteja sairaaloihin, kuntoutuksia ja niin edespäin. Nämä ovat olleet ehkä sellaisia kompensatioita, joita perheille on voitu antaa, mutta valitettavasti tässä esityksessä näitä ollaan poistamassa. Toivoisin kovasti, että eduskunta vielä harkitsisi, ovatko nämä sellaisia asioita, joissa nyt kannattaa edetä tähän suuntaan, ainakaan yhdenvertaisuuden nimissä.

Sitten nostan tämän työ- ja päivätoiminnan, jonka edustaja Räsänenkin aiemmin otti esiin. Tässähan tulee nyt se tilanne, että myöskin näihin kuljetut matkat tulevat maksullisiksi, eli se maksurasite ihan oikeasti on nimenomaan tänne kehitysvammapuolelle nouse-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

massa varsin paljon. Henkilökohtaisen avun voimavararajaus, josta on käyty paljon keskustelua viime vuosina, valitettavasti täällä säilyy, ja se on siinä mielessä ongelmallista, että nostan nyt esimerkiksi jälleen kerran sellaisen vammaisen henkilön, joka ei pysty kommunikoimaan, ei pysty kertomaan, että tarvitsee apua liikkumisessa ja syömisessä ja pukemisessa ja vessassa käynnissä ja niin edelleen. Mutta hekin tarvitsevat monasti kuitenkin sitä kodin ulkopuolista virkistystä ja sinne ehkä välillä jonkun muun ihmisen kuin sen äidin tai isän. Siltä osin tämä on ongelmallinen, jos nämä meidän kehitysvammaiset kommunikaatio-ongelmaiset, esimerkiksi nuoret, eivät pääse koskaan kotoa muualle kuin vanhempiensa kanssa. Pidän tätä hyvin huonona. Sinnehän on tuotu tämä erityisen osallisuuden tuki, joka kuitenkin on huomattavasti pienempi, eli jos henkilökohtaista apua on se 30 tuntia kuukaudessa, niin tämä erityisen osallisuuden tuki olisi nyt alkuun 10 tuntia ja se nousisi siirtymäajan jälkeen 20 tuntiin. Onko se riittävä? Mielestäni ei ole. Olisikin parempi ehkä edetä siten, että poistettaisiin henkilökohtaisesta avusta se voimavararajaus ja sillä tavalla luotaisiin myös kommunikaatiovaikeuksissa oleville kehitysvammaisille mahdollisuus vapaa-aikaan ja virkistytymiseen. Toivon, että myös tätä vielä harkitaan.

Sitten haluan nostaa täältä tällaisen uuden palvelun, joka on vammaisten lasten kodin ulkopuolinen hoito. Sinänsä on hyvä, että tuodaan lain tasolle se, että perheen tulee saada sinne kotiin kaikki mahdollinen apu, mutta joskus tilanteet ovat sellaisia perheissä ja vammaisen alaikäisen lapsen osalta, että se kotihoito ei onnistu, ja silloin tulee mahdollisuus kodin ulkopuoliseen sijoittamiseen, johonkin asumispalveluyksikköön tai ryhmäkotiyksikköön. Mutta tässä on nyt mielestäni sellainen ongelma, että nyt tässäkin on haluttu hakea yhdenvertaisuutta ja rinnastetaan tämä lastensuojelulain huostaanottopäätökseen ja peritään samantaiset maksut. Eli käytännössä laissa maksimimäärä on yli 1 800 euroa kuukaudessa, joka vanhemmilta voidaan tähän ottaa. Nyt jos me ajatellaan näitä tilanteita, että vammaisperhe päättyy siihen, että he eivät pysty lastansa kotona hoitamaan, se on niin raskas päätös ja he ovat todennäköisimmin silloin niin uupuneita, että heillä ei ole muuta vaihtoehtoa, mutta jos me nostetaan asiakasmaksut ja maksullisuus tämmöiseen, että se voi olla melkein 2 000 euroa kuukaudessa, niin se on niin iso maksu — toki tuloihin sidottu, mutta se on niin iso maksu — että se voi vaikuttaa päätökseen, jolloin riskinä on, että he jatkavat sitä hoitoa kotona uupuen ja uupuen yhä enemmän.

Mielestäni nämä edellä mainitut asiat, maksurasitus muun muassa, on kyllä syytä perata eduskunnassa tarkoin, [Puhemies koputtaa] jotta emme tee mitään sellaista, jossa itse asiassa aiheutetaan enemmän haittaa kuin hyötyä. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

**15.24 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulakiin tehtävät muutokset ovat pääosin toki kannatettavia, mutta niin kuin täällä kollegat ovat tuoneet esille, monet vammaisjärjestöt ovat myöskin tuoneet esille huolensa, että tässä tapahtuu sellaisia muutoksia, että erityisesti näitten lakien tulkinta saattaa aiheuttaa sen, että kenties osalla palveluitten saanti heikkenee tai niitten kustannukset kasvavat.

Mistä tässä, voisi sanoa, kokonaiskuvassa on kysymys? Siitä, miten tulkitaan sosiaalihoitolakia, vammaispalvelulakia ja kehitysvammalakia. Nämä kolme lakia ovat hyvin keskeisiä, kun katsotaan, minkä lain perusteella ihminen kulloinkin saa minkäkin palvelun, ja nämä huolet nimenomaisesti liittyvät siihen, että vammaispalvelulain puolella saatavat palvelut ovat subjektiivisia oikeuksia, kun taas sosiaalihoitolain puolella näin ei ole.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

Edustaja Rantanen toi minusta hyvin esille, että henki on ehkä vähän sellainen, että kun siellä sosiaalihuoltolain puolella näitä asiakasmaksuja pystytään hyvinkin eri tavalla määrittämään, niin taloudellinen paine aiheuttaa sitten kenties — toivon mukaan ei — niitä tulintoja, että katsotaan, että esimerkiksi ikääntymisrajoituksen kautta henkilön palvelut tulevatkin sosiaalihuoltolain puolelta eivätkä sieltä vammaispalvelulain puolelta. Mutta niin kuin täällä kollegat ovat tuoneet esille, huolenaiheita, joita tässä vammaisjärjestöiltä on tullut, ovat erityisesti asiakasmaksurasituksen kasvaminen, työ- ja päivätoimintaan liittyvät muutokset sekä työvalmennukseen, vapaa-ajan apuun ja sitten tähän ikääntymisrajoitukseen liittyvät kysymykset.

Tietysti nyt on erityisen tärkeää se, miten näitä asioita ruvetaan toteuttamaan siellä hyvinvointialueella, jonneka nämä palvelut siirtyvät, ja miten myöskin näitä rajankäyntejä ruvetaan sitten linjaamaan. Siitä syntyy sitten niitä käytänteitä, joitten kanssa tulevana vuotena varmasti ollaan tekemisissä. Erityisesti ajattelen, että tässä hyvinvointialueelle siirtymisessä on nyt myöskin mahdollisuuksia, ja olen tuolla omalla hyvinvointialueellani nostanut esille, voitaisiinko tässä yhteydessä tätä henkilökohtaista budjetointia lähteä myöskin miettimään, siis että henkilökohtainen budjetointi voisi olla vammaispalvelulakiin liittyvien palveluitten pohjana. Mutta tietenkin ymmärrän myöskin sen, että tässä yhteydessä, kun hyvinvointialueelle siirrytään, on paljon keskeneräisiä asioita, ja esimerkiksi sellaisilla alueilla, missä tätä kokeilua ei ole ollut, on ehkä liian paljon vaadittu, että siihen samaan syssyyn vielä tuotaisiin mukaan tämä henkilökohtainen budjetointi.

Ihan lyhyesti muutamista näistä epäkohdista vielä. Täällä nostettiin jo esille henkilökohtaisen avun voimavararajaus, ja tämä tuntui sillä tavalla vaikealta ymmärtää, että miksi me vaadimme vammaiselta henkilöltä ja erityisesti, voisi sanoa, kaikkein eniten apua ja tukea tarvitsevilta vammaisilta henkilöiltä sitä, että heidän tulisi pystyä toimimaan avustajansa työnantajana ja ylipäättänsä ilmaisemaan se oma avuntarpeensa. Kun ajatellaan ketä tahansa meistä, niin kuinka hyvin osaamme esimerkiksi työnantajavelvollisuudet suorittaa palkka.fi tai jonkun vastaavan kautta? Useampi ihminen kyselee apua siihen, miten näistä maksuista oikein selvitään, ja jos palkkaat apuvoimia, niin mitä kautta tämä palkanmaksu tapahtuisi parhaiten — ja meillä lähdetään siitä, että vammaisten henkilöitten pitäisi tällaisessa tilanteessa olla osaavia ja pitäisi pystyä selviytymään työnantajavelvoitteista.

Toisena kohtana nostan esille tämän työ- ja päivätoiminnan ongelmallisuuden: jos se näin kehitysvammalaista poistetaan, niin kyllä se sitten vammaispalvelulakiin tulisi kirjata, koska ei voi ajatella, että kehitysvammaisilta sitten jää tämä työtoimintaa koskeva toiminta kokonaan pois. Tähän liittyy vielä sitten se, että kun tähän mennessä työtoiminnassa on maksettu työosuusrahaa, niin jos tätä työ- ja päivätoimintaa ei ole eikä työosuusrahaa siis enää makseta, sehän tarkoittaa sitä, että asiakasmaksut väistämättä nousevat, koska useimmiten on ollut niin, että tämä työosuusraha on itse asiassa määritelty sille tasolle, mikä näitten henkilöitten ruokailumaksu on ollut, eli monesti se on ollut vähän niin kuin plus miinus nolla, että sillä työosuusrahalla olet voinut sitten kattaa sitä ruokailumaksua. Tässä on minun mielestäni kysymys siitä, että heikommassa asemassa olevien henkilöitten taloudellista tilannetta heikennetään entisestäänkin.

Sitten vielä nostaisin esille tämän ikääntymisrajoituksen. Tätä toivoisin, että ministeri myöskin kommentoisi, koska tähän ehkä kaikkein eniten tuli eri vammaisjärjestöiltä sitä huolta, että miten tätä aiotaan tulevaisuudessa tulkita ja erityisesti millä tavalla katsotaan joko ikääntyvän vammaisen tai ikääntyneenä vammautuvan henkilön kohdalla, onko hänellä oikeus näihin vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin vai katsotaanko näitä sosi-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

aalihuoltolain puolelta. Sillä on iso merkitys, koska esimerkiksi kaikkien asuntopuutostöiden tai kuljetuksiin liittyvien maksujen maksurasitus silloin, kun ne ovat sieltä sosiaalihuoltolain puolelta, on sille vammaiselle henkilölle aivan toinen kuin sitten vammaispalvelulain puolelta.

Tietysti sitten kaiken kaikkiaan Ihmisoikeuskeskus on kiinnittänyt huomiota siihen, että tämän ikääntymisrajoituksen kohdalla tämä asia tulee perustuslain mukaan myöskin katsoa. Viime kaudellakin, kun tätä lakia oltiin tekemässä, tämä nostatti kovan keskustelun. Silloin edesmennyt Kalle Könkkölä oli tässä selvitysmiehenä, ja silloinhan tämä ikääntymisrajoitus pystyttiin torppaamaan ja katsottiin, että tämä on vastoin perustuslakia, mutta nythän Suomi on vielä sen jälkeen ratifioinut tämän vammaisyleissopimuksen. Siinä mielessä tässä ehkä toinen kysymys ministerille: miten te olette nyt katsoneet tätä asiaa perustuslainäkökulmasta? Ilmeisesti tämä on menossakin sitten perustuslakivaliokuntaan katsottavaksi, todennäköisesti juurikin tästä syystä. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Noora, olkaa hyvä.

**15.31 Noora Koponen vihr:** Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulaki on historiallinen uudistus, kuten tässä edellä on kuultu, mutta se jättää kyllä vielä toivomisen varaa. Vihreät ovat ajaneet vammaispalvelulain uudistusta pitkään, ja nyt se on viimein annettu eduskunnan käsiteltäväksi. Tätä uudistustahan on yritetty koeponnistaa jo edellisinä hallituskausina, mutta se on lopulta kaatunut ja jäänyt joka kerta toteutumatta. Myös nyt olemme tilanteessa, jossa uudistuksen käsittely alkaa verrattain myöhään hallituskautta ajatellen, mutta ymmärrän toki, että kausi on ollut poikkeuksellinen ja priorisointia sekä kriittistä, akuuttia lainsäätämistä vaativaa lainsäädäntöä on jouduttu tekemään muiden budjettilakien säätämisen ohella.

Arvoisa puhemies! Vammaisen lapsen äitinä minä laitan toivoni ja sydämeni tähän lakiin. Minä toivon, että se olisi Nuutille hyvä ja että sen myötä hänen elämänsä voisi olla hyvä.

Me olemme jokainen täällä eläneet nyt kuluneet viime vuodet elämää, jota vammaisen ihminen elää joka päivä. Elämää, joka on vammaisen ihmisen arkea, ja elämää, jossa ei ole mahdollisuutta valita ja elää elämää, jossa yhteiskunta ei sanelisi sitä, mitkä sinun oikeutesi vaikkapa liikkumisen tai läheisten näkemisen suhteen ovat.

Koronapandemiasta ei ole paljonkaan hyvää sanottavaa, eikä tämäkään sitä suoranaisesti ole, mutta silti se tarjoaa jokaiselle meistä paremmin kuin ehkä mikään muu aiemmin mahdollisuuden ymmärtää oman kokemuksemme kautta sen, mitä elämä on, kun et voi itse päättää, kun et voikaan itse valita, et voikaan itse hallita tai rakentaa omia suunnitelmia ja unelmia. Me katsoimme jokainen rintaa puristaen niitä kuvia mediassa, joissa puoliso ei päässyt tapaamaan ikääntynyttä hoivakodissa asuvaa puolisoaan. Me protestoimme voimakkaasti sitä, että menetimme ansiotuloja, ahdistuimme yksinäisyydestä, jouduimme jättämään työstä pois hoitamaan lasta kotiin tai podimme suunnatonta ikävää, kun aiemmin itsestäänselvästi emme voineetkaan enää tavata meille rakkaita ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Vammaisen ihmisen elämässä on enemmän sääntö kuin poikkeus se, että yhteiskunta asettaa rajoitteita sille, mitkä sinun oikeutesi ovat vaikkapa liikkumisen suhteen tai vuorovaikutuksen suhteen. 18 vapaa-ajan matkaa kuukaudessa, siis yhteensä yhdeksän kertaa kuukauden aikana, olet oikeutettu liikkumaan kodin ulkopuolelle, ellei

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

kyseessä ole työ- tai opintomatka. Tämä on enemmän sääntö kuin poikkeus vammaisen henkilön elämässä. Selviäisimmekö me siitä, että elämämme olisi tätä aina? Selviäisitkö sinä tai minä?

Vammaispalvelulaki tarvitaan, jotta rajoitteita ja osallisuuden toteutumisen haasteita saataisiin ihan oikeasti purettua. Olen käynyt aktiivista keskustelua lain sisällöstä pitkin hallituskautta. Monta huolta on tullut hallituksen uudessa esityksessä korjattua — kiitos siitä — mutta paljon parannettavaakin meille vielä jää. Laki on yksi tärkeimmistä työkaluista siihen, että YK:n vammaissopimuksessa määritellyt oikeudet toimeenpannaan.

On historiallista, että tuettu päätöksenteko mainitaan ensimmäistä kertaa Suomen lainsäädännössä, ja tämä vahvistaa jokaisen vammaisen osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Autismikirjon ihmisten kannalta tärkeää on, että vammaisen henkilön määritelmä muuttuu niin, että laissa sosiaalinen ja aisteihin liittyvä toimintarajoite on lisätty soveltamisalaan. Tämä ei esitystä viilatessa kuitenkaan ollut itsestäänselvyys, ja kiitän myös siitä, että nyt se siellä on.

Myöskään ydinperhe ei ole nykyaikana enää itsestäänselvyys. Vuoroasuminen, jossa lapsella on useampi kuin yksi koti, on yleistynyt. Nyt ehdotetaan, että lakiin otettaisiin mukaan uutena palveluna esteettömän asumisen tuki lapsen virallisen asuinpaikan lisäksi myös toisen vanhemman asuntoon. Hyvinvointialueet voivat myöntää tukea esteettömyyteen, kuten asunnon muutostöihin, välineisiin ja muihin teknisiin ratkaisuihin. Myös tämä muutos on hyvä asia.

Vaikka laissa otetaan tärkeitä edistysaskeleita vammaisten ihmisten osallisuuden ja oikeuksien parantamiseksi, jää siihen vielä korjattavaa esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja aikuisten osalta. Olen harmissani muun muassa siitä, että osa palveluista siirtyy maksullisiksi, kuten erityishuoltona järjestetty maksuton aamu- ja iltapäivätoiminta, ja tämä koskee myös laitosasumista ja kuljetuspalveluita. On hyvä muistaa, että erityislasten vanhemmat ovat usein jo valmiiksi taloudellisessa ahdingossa, eikä tämä tule suoranaisesti helpottamaan heidän arkeaan, ja siksi mietin tässä kohtaa, lisääkö laki näiden lasten ja heidän perheidensä osalta yhdenvertaisuutta riittävästi.

Myös henkilökohtaisen avun pykälä, niin sanottu voimavararajaus, johon edellisetkin puhujat tässä viittasivat: vaikkakin tämän sanoitusta on nyt pohjassa muutettu, on se yhä sisällöltään ongelmallinen. Saadakseen henkilökohtaista apua henkilön on kyettävä kommunikoimaan avuntarpeensa selkeästi. Tämä jättää avun ulkopuolelle heidät, jotka tarvitsevat kaikkein eniten apua ja tukea ja jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Tätä ongelmaa yritetään nyt paikata erityisen tuen muodolla, ja onneksi sitä on nyt vahvistettu hieman. En silti näe, että tämä kokonaan korvaisi oikeuden henkilökohtaiseen apuun. Ei ole ihan niin, että henkilökohtaisen avun ulkopuolelle jäävät olisivat kaikki sillä tavalla toimintakykyisesti rajoittuneita arjessaan tai asuisivat laitoksessa, että he eivät tarvitsisi tällaista apua pystyäkseen toimimaan aktiivisina ihmisinä yhteiskunnassa. Heidän joukossaan on valtavasti ihmisiä, joiden erilainen kommunikointitapa rajaa heitä tämän tukimuodon piiristä pois mutta jotka olisivat kykeneviä ja halukkaita elämään osana yhteiskuntaa. Meillä on fyysisiä ramppoja ja liuskoja jo rakenteilla, ja niitä on toteutettu. Olisiko seuraavaksi myös kommunikaatio-ramppien vuoro?

Arvoisa puhemies! Olimme neljä vuotta sitten tilanteessa, jossa lakia ei ollut, ja on tärkeää, että tämä laki nyt vihdoinkin saadaan, mutta onnistuneena sitä ei voi pitää silloin, jos lopputuloksena yhdenvertaisuus ei lisäännä vaan jättää heikoimpia syrjään. Siksi toivon, että toimitaan nyt yhdessä sen eteen, että niin ei käy ja tästä laista tulee hyvä.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Och sedan ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

**15.39 Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! I dag kan vi äntligen ta del av förslaget till ny funktionshindersservicelag, en riktig långkörare som vi väntat på länge och som beretts under två olika regeringsperioder. Den här lagen ska ersätta den gamla lagen om service och stöd på grund av handikapp, och målet är att stärka de subjektiva rättigheterna och ett brett tjänsteutbud för personer med någon form av funktionsnedsättning.

Diagnosen ska inte längre bestämma tillgången till service, utan det individuella behovet. Det här betyder att oberoende om du har en intellektuell funktionsnedsättning, hörsel-skada eller till exempel en synnedsättning är du berättigad att få det stöd du själv behöver i olika livsskeden. Det här är en mycket välkommen förbättring.

Arvoisa puhemies! Lain tarkoituksena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä. Lisäksi lain tarkoituksena on tukea itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. Nämä tavoitteet ovat tervetulleita ja välttämättömiä. Lakiesityksen mukaan vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua päivittäisiin toimiin, kuten työhön, opiskeluun tai vapaa-ajan toimintaan. Näin kuitenkin vain, jos hän itse osaa ilmaista tahtoaan näihin, mikä on ongelmallista eikä välttämättä toteuta yhdenvertaisuutta.

Värderade talman! Mycket av det som nu föreslås i det nya lagförslaget fungerar i många fall redan i praktiken, men i fråga om barn med något slag av handikapp har den nuvarande lagen inte tillräckligt tagit i beaktande barnens och familjernas behov. Till exempel barn med neuropsykiatriska syndrom eller andra kognitiva utmaningar har ofta blivit utanför handikappservicen. I det här fallet har specialomsorgen bättre kunnat emotse familjernas behov.

I synnerhet i familjer med barn med intellektuell funktionsnedsättning är vardagen mycket utmanande, och möjligheten att få information om olika stödformer, och sedan också få servicen, kräver stor aktivitet av föräldrarna.

Arvoisa puhemies! Uuden lain selitystekstissä todetaankin, että vammaisten lasten ja nuorten ja heidän perheidensä suurin haaste on vanhempien jaksaminen ja perheen arjen sujuminen. Perheiden tuen tarve vaihtelee kunkin perheen yksilöllisen tilanteen sekä lapsen vamman tai sairauden tilan mukaan. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen siten, että perhe voi elää perheenä haluamallaan tavalla itse asettamiensa tavoitteiden ja toiveiden mukaan, on haasteellista. Vanhemmat kokevat palveluita koskevan lainsäädännön vaikeaselkoisena ja palvelujärjestelmän monimutkaisena sekä monessa kohdin joustamattomana palveluita suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Vammaisen lapsen tilanteeseen liittyy useita terveydenhuollon, kuntoutuksen, sosiaalitoimen ja Kelan toimijoita sekä varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen toimijoita. Kokonaisvastuu vammaisen lapsen palveluiden ja tuen kokonaisuudesta puuttuu usein. Tuen ja palveluiden saaminen ja lakien tulkintakäytännöt vaihtelevat eri puolilla maata. Palveluita koskevat päätökset koetaan usein lyhytkestoisiksi ja joustamattomiksi elämän muutostilanteissa.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

Kokemukseni perusteella voin helposti allekirjoittaa tämän kaiken ja siksi toivon, että uusi laki ja uudet hyvinvointialueet helpottavat perheiden tilannetta ja tiedottavat heille aktiivisesti erilaisista tuki- ja palvelumuodoista.

Erilaisten apuvälineiden saaminen on toistaiseksi ollut vaikeaa ja kestänyt liian kauan, luultavasti johtuen suurelta osin HUS Apuvälinekeskuksen resurssipulasta. Nykytilanteessa vammaisen lapsi voi joutua odottamaan uutta pyörätuolia tai muuta apuvälinettä niin kauan, että se voi olla liian pieni, kun se vihdoinkin voidaan ottaa käyttöön. Tämän osalta uuden lain ja hyvinvointialueiden pitäisi pystyä parantamaan tilannetta.

Värderade talman! De mångprofessionella svenskspråkiga expertteamen som i dag har fungerat inom Kårkulla samkommun ska kunna fortsätta sitt viktiga arbete för personer med intellektuell funktionsnedsättning över välfärdsområdesgränserna. Det är viktigt att de samarbetsavtal som social- och hälsovårdslagen säger att ska ingås mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena också görs upp så att stödet och vården för de som behöver det kan fortsätta.

Ett viktigt syfte med propositionen är att främja rätten för personer med funktionsnedsättning till boende som motsvarar deras individuella behov. Stödet som ges för ett barn så att det kan vårdas och bo i det egna hemmet är av yttersta vikt. Träning för familjen, kortvarig omsorg för att avlasta föräldrarna och dagverksamhet är viktiga punkter i lagen.

Lagen om funktionshindersservice föreslår att servicen i huvudsak ska vara avgiftsfri enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården, på samma sätt som det är nu. I planen för de offentliga finanserna har 22 miljoner euro reserverats för genomförandet av reformen av funktionshindersservicen från och med 2023, samtidigt då de nya välfärdsområdenas verksamhet startar där. Reformen förutsätter att personalen ökar med uppskattningsvis 600—700 årsverken.

Vi får hoppas att allt det som nu i denna lag utlovas till personer med olika former av funktionsnedsättning också kan förverkligas i ett läge då både personalsituationen och finansieringen står inför stora utmaningar. — Tack.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia, tack. — Nyt tälle asialle tässä vaiheessa varattu aika näyttää päättyvän, joten ministeri Lindén, kolme minuuttia, ja sen jälkeen siirrytään seuraavaan asiaan.

**15.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tein huolellisia muistiinpanoja teidän arvokkaista puheenvuoroistanne. Ymmärrän lähetekeskustelun niin, että se suuntautuu pääasiassa tietenkin valiokuntakäsittelyyn, mutta ihan siinäkin mielessä nämä ovat itselleni arvokkaita, koska aika pian tapahtuu itselläni siirto valiokuntajäseneksi, jolloin olen siinä roolissa niitä käsittelemässä. — Tämä nyt ei ollut varsinainen osa vastausta, mutta halusin sen tässä erityisesti vielä mainita.

Siellä nousi muutama yleinen kysymys. Otan tämän ikääntymisasian: Tässähän oli hyvin laaja lausuntokierros, niin kuin kaikki tiedätte. Tässä oli myös sata erillistä tilaisuutta, joissa näitä asioita pohdittiin, ja yli 200 lausuntoa ja pitkä prosessi kaiken kaikkiaan. On ymmärrettävää, että nostitte tässä esille juuri niitä kysymyksiä, joita lausuntokierroksellakin on tullut eri vammaisryhmien keskuudesta esille nostettua. Tämän ikääntymiskysymyksen näen itse — kun kysyttiin ihan ministerin henkilökohtaista näkemystä — niin, että vaikka ratkaisun pitää lopulta aina olla yksilöllinen ja suhteessa siihen, mikä on se toimin-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

taympäristö, ihan niin kuin tuossa esittelypuheenvuorossani totesin, niin jos jollakin tavalla kaavamaisesti tätä haluaisi kuvata, tilanteenhan pitäisi mennä näin: jos meillä on nuori tai keski-ikäinen henkilö, joka on vammainen, niin kun hän ikääntyy, eihän hän lakkaa olemasta vammainen täytettyään 65 tai 70 vuotta, vaan hän on edelleen vammainen, ja tässä mielessä häntä pitää tämän lain mukaan käsitelläkin vammaisena, ja siitä olen itse lähtenyt, että se on oikea tulkinta.

Sitten jos katsomme toisinpäin, että katsomme ikääntyneitä ihmisiä, vaikka jonkun ikärajan ylittäneitä ihmisiä, niin heillähän tapahtuu niin, niin kuin kaikki tiedämme, että ihmisen ikääntymisen myötä aistit ja toimintakyky heikkenevät. Vaikka se on yksilöllistä ja vaihtelevaa, se on normaalia ikääntymistä, se ei tee ihmisestä vammaista. Mutta ikääntyntykin ihminen voi tulla vammaiseksi, hän voi saada sellaisen toimintakykyä vakavasti haittaavan tilan, että hänet tämän lain mukaan pitää arvioida vammaiseksi.

Niin kuin tässä usein on todettu, tulkinnot tulevat nyt olemaan erittäin tärkeitä tässä. Olen aikanaan itse ollut sellaisessa työroolissa, jossa tehtäväni oli valvoa ei vain terveydenhuoltoa vaan myös sosiaalipalveluja, ja näin sen valtavan kirjon, mikä kunnissa oli eri käytännöissä. Siinä mielessä uskon, että hyvinvointialueet, joita meillä on sitten harvempia ja joissa on sitten osaaminen suurempaa, pystyvät tässä ehkä — toivon mukaan pystyvät — parempaan kuin kunnat ovat aikanaan pystyneet.

Sitten tämä voimavararajaus: Olin monessa keskustelussa, jossa tätä käytiin huolella läpi. Itse olen sillä tavalla optimisti, että näen, että tuo 14 §:n tuettu päätöksenteko voi itse asiassa olla yksi keino, [Puhemies koputtaa] jolla me voimme sitten henkilökohtaisen avun arvioinnissa auttaa vammaista henkilöä niin, että tässä suhteessa saamme parannusaskelen aikaiseksi. Eli vaikka voimavarat ovat hyvin hyvin rajalliset, niin tuettua päätöksentekoa käyttämällä voimme sitten päästä parempaan tilanteeseen kuin esimerkiksi nyt. — Tässä lyhyesti.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.48.

---

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.04.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

**19.04 Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! On todella merkittävää, että vammaispalvelulakia päivitetään vihdoin. Tällä uudistuksella on paljon hyviä vaikutuksia.

Tällä lailla parannetaan monien vammaisten ihmisten mahdollisuutta saada tarvitsemiaan palveluita. Lakiuudistuksen myötä oikeus ja mahdollisuus saada palveluita irroteetaan henkilön diagnoosista. Tulevaisuudessa oikeus palveluun määrittyy toimintakyvyn perusteella.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

Tämä vammaispalvelulain uudistus on kauan kaivattu, ja on hyvä, että se meillä on nyt käsittelyssä. On kuitenkin todettava, että tämä laki jättää myös paljon parannettavaa edelleen. Näitä tarpeita kuulumme hyvin aikaisemmissa puheenvuoroissa, kun ennen käsittelyn keskeytystä siitä keskustelimme. Suuri haastehan tässä on se, että kustannusten nousua tämän lain myötä ei oteta huomioon tai sitä ei hyväksytä. Tämä tarkoittaa sitten tosiasiallisesti sitä, että kaikkia niitä tarpeellisia parannuksia vammaisten ihmisten oikeuksiin ei välttämättä pystytä toteuttamaan. Myös muun muassa Invalidiliitto on huomauttanut, että tätä lakia tulisi muokata eduskuntakäsittelyssä selkeämmäksi, tarkkarajaisemmaksi ja täsmällisemmäksi.

Haluan nostaa yksittäisenä parannuksena esille tästä esityksestä tuetun päätöksenteon. Se tuotaisiin nyt ensimmäistä kertaa Suomen lainsäädäntöön. On todella arvokasta, että myös heille, jotka tarvitsevat enemmän tukea jokapäiväisessä elämässään, tuodaan mahdollisuus paremmin päättää omista asioistaan. Silloin, kun tämä edellyttää tukea, sitä on tarjolla ja saatavissa. Tämä vahvistaa vammaisten ihmisten itsemääräämisoikeutta. Me tiedämme sen, että vammaisten ja vammaisten lasten perheiden on nähtävä varsin kohtuuton vaiva saadakseen heille kuuluvat palvelut.

Toivottavasti myös tuleva, ensi kevään eduskuntavaalien jälkeen tuleva hallitus ottaa vammaisten palveluiden ja itsemääräämisoikeuden kehittämisen omakseen, sillä korjattavaa riittää vielä, jotta voimme turvata vammaisten ihmisten ihmisoikeuksien toteutumisen. Tiedämme, että vammaispalvelulain lisäksi todella iso kirjo lakeja vaikuttaa vammaisten ihmisten oikeuksiin. Muun muassa rakennetun ympäristön esteettömyys on edellytys monen vammaisen ihmisen itsenäiselle elämälle. Selkokieli esimerkiksi viranomaisviestinnässä voi mahdollistaa jollekin vammaiselle ihmiselle itsenäisen asioinnin. Vammaisten kuljetukset, osatyökykyisten palkkausasiat, vammaisten lasten ja nuorten harrastamisen mahdollistaminen, asumisen laatuksiteerit, käytännöt näissä asumisyksiköissä — näistä kaikista kuuluu palautetta, että ne eivät vielä meillä toimi niin kuin niiden pitäisi vammaisten ihmisten oikeuksien turvaamiseksi.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Tanus poissa. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

19.07 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ehkä tänään tämä on toinen pitkään odotettu lainsäädäntö, mutta odotus on palkittu. Täytyy sanoa, että korjattavaa vielä jää, kuten tuossa edellä edustaja Pitkokin totesi, mutta kuitenkin esityksen keskeinen sisältö on, että ehdotetaan säädettäväksi uusi vammaispalvelulaki, joka sisältää säännökset vammaisille henkilöille järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista.

Lähes kaikkiin uuden lain mukaisiin palveluihin olisi subjektiivinen oikeus, jotta jokainen vammaisen henkilö voisi saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita. Oikeus palveluihin määräytyisi tarpeen, ei diagnoosin, perusteella. Palvelut säilyisivät edelleen pääosin maksuttomina, joskin palaan tuossa myöhemmin siihen.

Täysin uusia palveluita olisivat erityinen osallisuuden tuki ja tuettu päätöksenteko, mikä on erityisen tärkeää. Uuden lain perusteella voisi saada myös valmennusta, henkilökohtaista apua, vaativaa moniammatillista tukea, asumisen tukea, lapsen asumisen tukea, esteettömän asumisen tukea, lyhytaikaista huolenpitoa ja päivätoimintaa sekä taloudellista tukea välineiden ja teknisten ratkaisujen hankkimiseen.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

Vasemmisto on tyytyväinen tästä vammaispalvelulain kokonaisuudistuksesta. Tavoitteenamme on ollut yhdenvertainen, tasa-arvoinen, oikeudenmukainen, saavutettava ja esteetön Suomi, jossa kaikille vammaisillekin taataan inhimillinen toimeentulo ja heidän tarvitsemansa palvelut. Se, että tässä kokonaisuudessa nyt edetään, on vasemmistoliitolle erityisen merkittävä asia.

Kuitenkin täytyy todeta, että, oletettavasti ja todennäköisestikin, asiakasmaksujen nousuminen huolettaa. Täällä aiemmin ensimmäisellä kierroksella edustajat Räsänen ja Rantanen erittäin hyvin kuvasivat, mihinkä tämä tulee johtamaan, ja en lähde toistamaan niitä mainioita puheenvuoroja, joissa havaittiin, mitä tällä voi olla tai tulee olemaan seurauksia. Sen maksurasituksen taakan arvioimiseksi toivoisin, että valiokuntakäsittelyssä kuulisitte sellaisia asiantuntijoita, jotka pystyvät kertomaan, mitä on tapahtumassa. Toistan vielä, ottaen huomioon, mitä edustaja Räsänenkin tässä yhteydessä toi esille, että on tärkeää, että nyt valiokunta tekee työnsä todella huolella, jotta voidaan välttää turhien sattumusten tuleminen eteen. — Arvoisa puhemies, kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

**19.10 Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! On hienoa, että vammaispalvelulain kokonaisuudistus on nyt saatu vihdoin eduskuntaan. Se vie meitä toteutuessaan kohti yhdenvertaisempaa Suomea. Uudistuksen keskiössä on muun muassa vammaisten itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden parantaminen sekä yhdenvertaisuuden lisääminen. Olennaista on myös se, että jokaiselle henkilölle tarjotaan riittävät ja laadukkaat palvelut. Täysin uusia palveluita ovat erityinen osallisuuden tuki ja tuettu päätöksenteko. Nämä ovat hienoja lisäyksiä, joilla vahvistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja arkeensa sekä tuetaan vammaisten mahdollisuuksia yhteydenpitoon ja itsensä toteuttamiseen.

On kuitenkin pidettävä huolta siitä, että erityinen osallisuuden tuki on tarpeeksi vahva ja riittävä tukimuoto heille, jotka tarvitsevat osallisuuden toteutumiseen kaikkein eniten apua ja jotka jäävät henkilökohtaisen avun ulkopuolelle.

Lain uudistuksessa huolta on aiheuttanut myös työ- ja päivätoiminnan rajaaminen. Esimerkiksi Kehitysvammaliitto vaatii, että päivätoiminta tulisi jatkossakin myöntää yksilöllisen tarpeen mukaan, ja lisäksi myös minä haluan nostaa esiin huolen siitä, että myös vammaisten vanhusten tulee saada asianmukaisia palveluita eikä jäädä väliinpuotoajaksi vammaispalvelulain ja vanhuspalvelulain väliin.

Arvoisa puhemies! Me vasemmistossa näemme, että kaikilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet opiskella, työskennellä, saada erilaisia palveluita sekä olla osallisena itseä koskevassa päätöksenteossa. Näitä tavoitteita kohden olemme nyt toivottavasti menossa tämän vammaispalvelulain kokonaisuudistuksen myötä. Lain toteuttamista ja palveluiden laatua on kuitenkin seurattava nyt tarkasti koko Suomessa, jotta voidaan varmistua siitä, että tämän lain tarkoitus toteutuu sitten myös oikeasti ja tarkoituksenmukaisesti, ja nostankin tässä esiin, että esimerkiksi Invalidiliitto on esittänyt lain toteutumisen seurantaryhmän perustamista. On myös pidettävä huolta siitä, että kaikilla lain piiriin kuuluvilla on taloudellinen mahdollisuus hyötyä palveluista pitämällä asiakasmaksut kohtuullisina. — Kiitos.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

**19.13 Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Olen iloinen siitä, että tämä pitkään valmisteltu vammaispalvelulain kokonaisuudistus on nyt saapunut tänne eduskuntaan. Sain työskennellä kansanopistossa kehitysvammaisten nuorten kanssa yli 20 vuotta. Erilaiset säädökset ja palvelujen hakemisen byrokraattisuus rasittivat heitä ja heidän perheitään. Kun nuoret tulivat oppilaitokseen eri puolilta ja alueilta, törmäsin siihen, että lakeja tulkittiin eri alueilla eri tavalla.

On erittäin tärkeää, että tämä kokonaisuutta katsova uudistus saadaan viedyksi maaliin — tästä kiitos hallitukselle ja myös edellisille hallituksille, joiden valmistelutyölle nyt toteutettava lainsäädäntö osin pohjautuu. Uudistamisen tarve on ollut pitkään tiedossa. Keskeiset lait ovat auttamatta vanhentuneet. Vammaispalvelulaki on vuodelta 1987, ja kehitysvammalaki on vuodelta 1977.

Hallituksen esityksessä säädetään nyt kokonaan uusi vammaispalvelulaki, joka pitää sisällään myös kehitysvammaisten erityislainsäädännön. Uusi laki sisältää säännökset vammaisille henkilöille järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista. Hyvinvointialueet ryhtyvät palvelun järjestäjinä toteuttamaan uutta lakia ensi vuoden alusta. Näen mahdollisuutena sen, että palveluihin saadaan yhdenmukaisuutta, ja toivonkin, että hyvät käytännöt leviävät eri puolille alueita ja koko Suomea. Vammaisjärjestöillä on toki ollut huolia eri lakien tulkinnasta, ja tässä uudessakin kokonaisuudessa on tärkeää, että talouden kiristyessä lakeja ei tulkita vammaisten kohdalla aikaisempaa tiukemmin.

Arvoisa puhemies! Kuten hallitusohjelmassa todetaan, yhdenvertaisuus ei nykyisellään aina toteudu vammaisten kohdalla, vaikka tilanne on monilta osin parantunut. Tämän mittavan lakiuudistuksen tavoitteena on lisätä vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumisen toteutumista yhteiskunnassa. Tavoitteena on myös turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. On tärkeää saada pitää yhteyttä ja osallistua yhteiseen toimintaan omassa elinympäristössä. Lakiuudistuksessa on laaja palveluiden valikoima, jolla edellä mainittuja hyviä tavoitteita edistetään. Tarkoituksena on, että jokainen vammaisen henkilö voi saada omia, yksilöllisiä tarpeitaan vastaavan palvelujen kokonaisuuden.

Eri sidosryhmiä on kuultu hyvin laajasti tätä lakia valmisteltaessa. Vuonna 2021 järjestettiin peräti sata kuulemistilaisuutta, työkokousta ja keskustelua. Lausuntoja lakia varten annettiin yhteensä 223, mikä osaltaan kertoo asian tärkeydestä.

Arvoisa puhemies! On arvokasta, että jokainen voi yhdenvertaisesti vammoistaan tai rajoitteistaan huolimatta osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Osallistuminen ja osallisuus tuovat hyvinvointia. Tämä esitys sisältää uutena palveluna erityisen osallisuuden tuen. Tämän tuen tarkoitus olisi turvata mahdollisuus osallisuuteen myös niille vammaisille henkilöille, joilla osallisuuden toteutuminen edellyttää aivan erityisen paljon tukea. Se olisi yksilöllistä tukea vammaisen henkilön omista tarpeista käsin. Tuen avulla voisi tehdä itselleen mieluisia osallisuutta edistäviä asioita. Toinen uusi palvelu on tuettu päätöksenteko. Vammaisella henkilöllä olisi oikeus saada erillisenä palveluna tukea päätöksentekoonsa, jos hän tarvitsee tukea omassa elämässään merkittävien päätöksiensä tekemiseen. Tämä lisäisi merkittävästi vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tämän mittaluokan lakiuudistus ei välttämättä tule kerralla täydellisen valmiiksi. Joka tapauksessa tarvitsemme huolellisen valiokuntakäsittelyn. On varauduttava myös siihen, että lakiin pitää tehdä tarvittaessa korjaussarjoja, kuten moneen laajaan uudistukseen kokemusten seurannan ja arvioinnin perusteella on tarve tehdä. Jatkosakin on keskeistä jatkaa kentän kuuntelua ja tarttua selkeisiin epäkohtiin, mikäli niitä ilmenee, ettei kukaan putoa väliin tai jää palvelujen ulkopuolelle.

Perustuslakivaliokunnassa käymme läpi, ovatko lain ehdotukset tasapainossa perusoikeuksien kanssa. Tehdään yhdessä tästä tärkeästä laista toimiva, sillä ajatuksella, että jokainen on arvokas. [Mikko Lundén: Näin tehdään! — Leena Meri: Hyvä!]

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen poissa. Edustaja Nurminen poissa. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

**19.20 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! On erinomaisen tärkeää, että kaikki hyvinvointialueet ottavat organisaatiossaan ja toiminnassaan erityisesti huomioon vammais- ja palvelujen järjestämisen ja niiden järjestämisen nimenomaan vammaisten tarpeet tähänastista paremmin huomioon ottaen. Hyvinvointialueilla on leveämmät hartiat kuin tähän asti palvelut järjestäneillä kunnilla ja erityishuoltopiireillä, ja odotukset ovat erittäin suuret. Kysymys on yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta.

Hyvinvointialueilla on velvollisuus varmistaa, että palvelut toteutetaan sisällöltään, laadultaan, määrältään ja tuottamistavaltaan vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaisina. Tärkeää on myös palvelujen maksuttomuus, joka on ensisijainen tavoite.

Itse olen erityisesti ollut mukana viittomakielisten aseman parantamista koskevissa organisaatioissa. On erittäin tärkeää, että viittomakieliset voisivat toimia omalla kielellään kaikissa yhteyksissä, erityisesti viranomaisissa. Viittomakielisiä tulkkeja on edelleen liian vähän käytettävissä. Tärkeää on myös, että vammaisen henkilön perheenjäsenille ja muille läheisille järjestetään viittomakielen opetusta, vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen käytön ohjausta ja valmennusta vammaisen henkilön elämän muutostilanteiden tukemiseksi.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

**19.22 Ruut Sjöblom kok:** Arvoisa puhemies! Itsenäinen elämä, itsemääräämisoikeus, yhdenvertaisuus sekä osallisuus ja osallistuminen yhteiskuntaan ja sen toimintaan ovat kaikki hyvän elämän peruspilareita. Näihin tavoitteisiin päästään, kun kunkin henkilön yksilölliset tarpeet ja toiveet otetaan parhain mahdollisin keinoin huomioon. Erityisen tärkeää tämä ihmisen kokonaisvaltainen huomioiminen on silloin, kun henkilöllä on vamma tai rajoite, joka vaikuttaa hänen elämäänsä ja osallistumismahdollisuuksiinsa. Myös kansainväliset sopimukset, kuten YK:n vammaissopimus, edellyttävät, että kunkin vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet huomioon ottaen palveluita ja vaihtoehtoja on oltava saatavilla.

Kaikilla on oikeus hyvään elämään. Tämä hallituksen esitys parantaa osaltaan monta kipukohtaa, mutta kuten täällä on jo moni tuonut kriittisiä kohtia esiin, haluan osaltani vielä nostaa muutamia Kehitysvammaliiton esittämiä huolia ja huomioita lakiin liittyen. Esimerkiksi jatkossakin päivätoimintaa pitäisi myöntää yksilöllisen tarpeen mukaan ilman kategorisia rajoituksia. Lisäksi Kehitysvammaliitto on ilmaissut huolensa asiakasmaksujen noususta. Nämä esimerkkeinä. Kehitysvammaliitolla oli useita huomioita tähän lakiin.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

Myös Invalidiliitto on pitänyt toivottavana, että laki hyväksytään, mutta useita täsmennyksiä tarvitaan. He korostavat, että ketään ei saa jättää palveluiden ulkopuolelle ja jokaisen pitää saada omiin tarpeisiinsa sopivat palvelut. Toivonkin, että nämä liittojen huolet ja näkemykset otetaan huomioon huolellisesti sitten valiokuntakäsittelyssä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

**19.23 Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Olemme täällä käsittelemässä vammaispalvelulakia. Tämä laki on tärkeä osa, kun Suomi toteuttaa YK:n vammaissopimuksen tavoitteita.

Täällä on keskustelussa nostettu esiin sitä, kuinka tarpeellinen tämä lakiuudistus on, ja nostettu esiin sitä, kuinka tämän tavoitteena on mahdollistaa kaikille ihmisille erilaisista rajoitteista huolimatta täysivaltainen mahdollisuus osallistua yhdenvertaisesti erilaisiin toimintoihin. Lakiuudistuksen tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää, itsemääräämisoikeuden toteutumista, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista. Tämän lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Tavanomaisen elämän toimintoihin katsotaan tämän lain mukaan kuuluvan asuminen, työssä käyminen, opiskelu, osallistuminen, liikkuminen, asioiminen ja vapaa-ajan viettoon kuuluvat toiminnot. Tämän vammaislain mukaisten palvelujen ja tukitoimien järjestäminen ei jatkossa perustu diagnoosiin vaan henkilön vammasta tai sairaudesta aiheutuvaan tarpeeseen.

Tärkeä uudistus on se, että tätä lakia sovelletaan yhdenvertaisesti eri tavoin vammaisiin henkilöihin, onpa sitten kyseessä fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite.

On hienoa, että tämän lain soveltamisessa huomioidaan monelta osin erityisesti lasten ja nuorten erityiset tarpeet ja pyritään turvaamaan kaikilta osin lasten ja nuorten hyvinvointi ja kehitys.

Täällä on noussut useissa puheenvuoroissa esiin myös huolia, joista muutaman tässä mainitsen. On puhuttu esimerkiksi huolesta, nouseeko tämän uudistuksen myötä sitten asiakasmaksurasitus, kun kaikilta osin tietenkin tässä uudistuksessa hyvät tavoitteet vaativat sitä, että meillä on riittävät resurssit, ja se voi muodostua sitten nyt haasteeksi, kuinka sitten todellisuudessa nämä lain velvoitteet pystytään toteuttamaan. Ja tosiaan sitten näitten asiakasmaksujen osalta pitää pitää huoli siitä ja sitä pitää seurata, että ne eivät sitten todellisuudessa estä ihmisten ja näitten vammaisten henkilöitten saamaa tukea ja palvelua, jos heillä ei ole taloudellista mahdollisuutta näistä asiakasmaksuista selviytyä.

Täällä on noussut esiin myöskin huoli, kuinka tämä laki kohtelee jatkossa ikääntyviä vammaisia ja toisaalta ikääntyneenä vammautuvia henkilöitä. Täällä ministeri vastauspuheenvuorossa [Puhemies koputtaa] korosti sitä, että tulkinnat tulevat olemaan keskeisiä jatkossa, kun näitä haasteita ja niiden toteutumista tarkastellaan.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

19.27 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Meidän on hyvä muistaa, että kuka tahansa voi syntyä vamman kanssa tai vammautua tässä matkan varrella tai oma toimintakyky voi heikentyä esimerkiksi ikääntymisen vuoksi. Tästä syystä katsoisin, että tämä tulee erittäin huolellisesti nyt perustuslakivaliokunnassa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käydä läpi. En ehkä katsoisi, että tähän riittää mikään seuranta näitten asiakasmaksujen osalta, vaan nyt olisi syytä pohtia, olisiko tätä lakia syytä muuttaa, koska tämä ikääntymisrajaus kuitenkin rajaa pääsääntöisesti maksuttomien palveluiden ulkopuolelle henkilöitä, joiden palveluntarve johtuu ikääntymisen myötä seuranneesta toimintakyvyn heikkenemisestä. Tämä on erittäin merkittävä asia. Osa iäkkäistä asumispalveluiden ja liikkumisen tuen asiakkaista siirtyisi käytännössä lakiuudistuksen siirtymäajan jälkeen vammaispalveluiden käyttäjistä sosiaalihuoltolain palveluiden käyttäjiksi, mikä lisäisi merkittävästi näiltä asiakkailta perittäviä asiakasmaksuja. Tässä on yksi esimerkki, että täytyy ehdottomasti nyt tämä asia katsoa huolella. On hyvä huomata, että tämä meidän taloudellinen tilanteemme on erittäin haasteellinen ihmisille, ja se ei välttämättä nyt ihan vuosiin tule paranemaan.

Toinen asia, mitä toivoisin kaikkien aina muistavan myös siellä katsomossa, on, että kun meillä on toimintarajoitteisia tai vammaisia ihmisiä töissä, niin heille maksettaisiin asiallinen korvaus siitä työstä. Jotenkin surettua kuulla, että lähes ilmaistyönä koetaan sitä työtä tehtävän, ja ihan hyvää työtä hän he tekevät.

Kolmas asia, minkä haluan ottaa puheeksi, on ihan tällainen yleinen. Olen tässä muutamien ihmisten kanssa puhunut tästä. Itsekin eräänä päivänä olin kaupassa, ja siellä oli semmoinen nuori mies, joka käveli heikosti, ja siinä sitten muutamat ihmiset alkoivat tuijottelemaan tätä, ja jotenkin tuli semmoinen olo, että ei voi olla todellista, että jos henkilö ontuu tai puhuu jollakin tavalla, niin häntä ruvetaan tuijottamaan, että kyllä niin kuin semmoisessa asenteessa pitäisi olla. Tämä nuori poika katseli vähän kengänkulkumiaan siinä, ja jos olisin päässyt hänen kanssaan vähänkin juttusille — hän oli vähän kauempana — niin olisin jotakin hänelle sanonut. Minulla oikeasti teki ihan sydäimestä pahaa, että ihmistä, jolla on liikuntarajoite, aletaan tollottamaan. Että kaikille siellä kotikatsomoissa ja muualla: Ihmisiä, joilla on jonkinlainen vamma, ei pidä millään lailla tuijottaa. Me voimme itse kukin tässä tulla vaikka kuinka höppänäksi muistisairaaksi, ja semmoista se elämä on. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

19.30 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Meren hyvään puheenvuoroon lisäisin myös huomion siitä, että lakipykälien lisäksi tarvitsemme laajaa ymmärrystä, syvällistä ymmärrystä, tästä yhteiskunnasta, siitä, mitä yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet, syrjimättömyys todella tarkoittavat. Niin kuin edustaja Meri hyvin kuvasi, kysymys on myös asenteista. Pykälillä ei voida niitä muuttaa, mutta meidän täytyy koko yhteiskuntana pystyä huomioimaan, kuinka mahdollistamme kaikkien ihmisten yhdenvertaisen osallistumisen. Se on ihan keskeistä.

Sitten vielä nostaisin valiokuntakäsittelyä varten evästyksenä myös yhden huomion. Tässä lakiluonnoksen käsittelyssä on paljon puhuttu niin sanotusta voimavararajauksesta, jossa on kysymys siitä, että saadakseen henkilökohtaista apua henkilön on kyettävä kommunikoida omasta avun tarpeestaan. Tästä on tietenkin noussut huoli tällaisista henkilöistä, joilla on kommunikaatio rajoittunutta tai on vaikeuksia siinä ympäristössä tulla

## **Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp**

kuulluksi, ettei käy niin, että sitten juuri heidän tarpeensa jäävät huomioimatta, mikä olisi erittäin traagista, koska he ovat juuri niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia.

Samoin nostaisin vielä esiin valiokuntakäsittelyä varten, kun esimerkiksi Invalidiliitto on nostanut huolen siitä, että tämän uuden lain myötä termi ”vaikeavammaisuus” poistuu, ettei sitten käy sillä tavalla, että nimenomaan näitten yksittäisten vaikeasti vammaisten henkilöiden yksilöllisiin palvelutarpeisiin ei jatkossa pystyttäisi vastaamaan, mikä varmasti kuitenkin ei ole tämän lakiuudistuksen tarkoitus.

Samoin nostaisin vielä esiin sen, että Invalidiliitto on esittänyt, että vammaispalvelulain toteutumisen varmistamiseksi asetettaisiin tällainen seurantaryhmä, ja vielä niin, että seurantaryhmän jäsenenä olisi myös näitä vammaispalveluita käyttäviä henkilöitä, jotta myöskin sen osalta toteutettaisiin YK:n vammaissopimuksen edellytys vammaisten ihmisten osallistamisesta, ja ihan lämpimästi kannatan tätä Invalidiliiton esitystä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.